

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Budjettikatsaus 2010

Syyskuu 2009

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin: 09 160 01 tai 09 578 11 (vaihde)

Telefaksi: 09 160 33123

Virallinen sähköposti: valtiovarainministerio@vm.fi

Viestintä: vm-viestinta@vm.fi

Henkilökohtainen s-postiosoite: etunimi.sukunimi@vm.fi

Internet: www.vm.fi

Tilaukset: VM/Budjettiosasto, puh. 09 160 33103

Taitto: Anitta Railonkoski

ISBN: 978-951-804-988-6 (nid.)

ISBN: 978-951-804-989-3 (pdf)

Edita Prima Oy, Helsinki 2009

Sisältö

SUHDANTEIDEN HEIKKENEMINEN TASAANTUU VUONNA 2010	6
Taulukko Kansantalouden kehitys	6
Taulukko Julkinen talous	7
VUODEN 2010 BUDJETTI TYÖLLISTÄÄ JA HOITAA TYÖTTÖMYYYTTÄ	8
Taulukko Budjettitalouden määrärahat hallinnonaloittain	9
Työllisyys- ja koulutuspolitiikkaan panostetaan	9
Taulukko Eräät etuudet kuukaudessa vuonna 2010	11
Taulukko Eräiden julkisten palveluiden keskimääräiset kustannukset vuonna 2007	11
Pienituloisimpien verotus kevenee	12
Taulukko Vuoden 2010 tuloveroasteikko	12
Kuvio Palkkatulon veroaste	13
BUDJETTIALIJÄÄMÄ KASVATTA A VALTION VELKAA	14
Talousarvioesityksen määrärahataso menokehyksen mukainen	14
Kuvio Vaalikauden kehys	14
Verotulot vähenevät edelleen	15
Taulukko Budjettitalouden tuloarviot ja määrärahat	16
Kuvio Mihin veroerot käytetään?	17
Kuvio Mistä veroerot tulevat?	17
Valtion velka kasvaa 78 miljardiin euroon	18
Kuvio Valtionvelka	18
VALTIONTALouden EU-TULOT JA -MENOT VUOSINA 2008–2010	19
Taulukko Valtion ja EU:n väliset maksuvirrat vuosina 2008–2010	20
KUNTATALOUS KIRISTYY	21
Kuvio Kuntien ja kuntayhtymien verotulot, valtionosuudet ja toimintamenot	21
POIMINTOJA VUODEN 2010 TALOUSARVIOESITYKSESTÄ	23

Suhdanteiden heikkeneminen tasaantuu vuonna 2010

Finanssikriisistä alkunsa saanut vuoden 2008 lopulta alkanut tuotannon jyrkkä pudotus on vaimentumassa. Maailmantaloudessa on havaittavissa vakiintumisen ja varovaisen elpymisenkin merkkejä. Vuonna 2009 maailmankauppa supistunee kuitenkin kymmenkunta prosenttia ja maailmantalous runsaan prosentin. Maailmantalouden elpyminen tulee olemaan hidasta ja sitä vaikeuttaa kriisin yleismaailmallisuus. Elpymisen ajoittuminen ja vahvuus vaihtelevat maittain ja alueittain – Euroopassa toipuminen voi ajoittua hieman myöhemmäksi kuin muualla.

Suomi on voimakkaasti viennistä riippuvaisena taloutena kärsinyt maailmankaupan supistumisesta. Vienti vähenee vuonna 2009 keskimäärin noin viidenneksen vuoden takaisesta, mutta loppuvuonna alkuvuotta vähemmän. Suomen kokonaistuotannon arvioidaan vähentyvän tänä vuonna noin 6 prosenttia. Maailmantalouden odotetaan alkavan toipua hitaasti vuoden 2010 aikana ja Suomenkin tuotanto hyötyy viennin elpymisestä. Kokonaistuotanto ei kotimaisen kysynnän supistumisen vuoksi lisäännny kuitenkaan kuin hieman, noin ½ prosenttia.

Työllisyydessä selkeä käänne huonompaan tapahtui vuoden 2009 vaihteessa ja työllisyyden heikkeneminen jatkuu vuonna 2010, jolloin työttömyysasteen arvioidaan olevan keskimäärin noin 10½ prosenttia. Työttömyyden nousu tulee synkistämään kotitalouksien odotuksia ja vähentämään kotimaista kulutusta. Kuluttajahintojen nousu on hidastunut nopeasti vuoden 2009 aikana. Syynä on maailmanmarkkinahintojen laskun ohella ollut etenkin asuntohintojen ja lainakorkojen lasku.

Kansantalouden kehitys					
	2006	2007	2008*	2009**	2010**
Bruttokansantuote käyvin hinnoin, mrd. euroa	167,0	179,7	184,7	175	177
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	4,9	4,2	1,0	-6	½
Työttömyysaste, %	7,7	6,9	6,4	9	10½
Työllisyysaste, %	68,9	69,9	70,6	68	66
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	1,6	2,5	4,1	0	1
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	3,8	4,3	4,3	4	4

Suomi lähti taantumaan hyvistä lähtökohdista ja vahvalla julkisen talouden tilalla. Julkinen talous sisältää valtion ja kuntien lisäksi merkittävästi ylijäämäisen työeläkesektorin sekä muut sosiaaliturvarahastot. Julkisen talouden ylijäämä oli vuonna 2008 vielä yli neljä prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, mutta taantumien myötä erityisesti valtiontalouden alijäämä kääntää koko julkisen talouden alijäämäiseksi. Valtiontalouden alijäämän arvioidaan olevan noin kuusi prosenttia suhteessa koko-naistuotantoon vuonna 2010. Koko julkinen talous painuu 4½ prosenttia alijäämäiseksi. Yhteisen eurooppalaisen talouspolitiikan säännösten alijäämäkriteeri ylitetään siten ensimmäisen kerran euroaikana / sitten vuoden 1996.

Julkinen talous

Keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan suhteutettuna bruttokansantuotteeseen, prosenttia

	2006	2007	2008*	2009**	2010**
Verot ja sosiaaliturvamaksut, % BKT:sta	43,4	42,9	43,0	41,6	41,0
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	48,7	47,3	49,0	54,6	55,8
Nettoluotonanto, % BKT:sta	3,9	5,2	4,4	-2,7	-4,5
— valtionhallinto	0,9	2,1	0,9	-4,6	-6,1
— paikallishallinto	-0,3	-0,1	-0,2	-0,5	-0,5
— työeläkelaitokset	3,2	3,0	3,7	2,7	2,5
— muut sosiaaliturvarahastot	0,2	0,3	0,1	-0,3	-0,4
Julkisyhteisöjen velka, mrd. euroa	65,7	63,2	63,1	72,4	85,4
— % BKT:sta	39,3	35,2	34,2	41,4	48,2
Valtionvelka, mrd. euroa	58,9	56,1	54,4	64,5	77,6
— % BKT:sta	35,3	31,2	29,4	36,9	43,9

Vuoden 2010 budjetti työllistää ja hoitaa työttömyyttä

Hallitus on reagoinut talouskehityksen heikentymiseen laajalla toimenpidekokonaisuudella useassa eri vaiheessa elokuun 2008 budjettiriihestä alkaen. Elvyttävien toimenpiteiden mittakaava on kansantalouden tilinpidon käsittein 1,8 prosenttia vuonna 2009 ja 1,4 prosenttia vuonna 2010 suhteessa kokonaistuotantoon. Suomen budjetti on yksi euroalueen elvyttävimmistä. Jos huomioon otetaan myös vuosien 2009 ja 2010 elvyttävien finanssisijoitusten noin 2,3 mrd. euron määrärahat, on elvytysarvio vuosille 2009–2010 noin 4½ prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon.

Vuoden 2010 budjetissa uudelleenkohdennetaan noin 230 miljoonan euron määrärahat tärkeistä menoista vielä tärkeämpiin, eli työllisyyden ylläpitoon, työttömyyden hoitoon ja kuntien taloustilanteen helpottamiseen. Muun muassa virastojen toimintamenoja alennetaan ja kansaneläkerahaston maksuvalmiusvaatimusta alennetaan kertaluonteisesti.

Vuoden 2010 talousarvioesitykseen sisältyy ehdotuksia investointien aikaistamisesta ja muista toimenpiteistä, joilla pyritään nopeisiin työllisyysvaikutuksiin kustannustehokkaasti. Painoarvo on toimilla, jotka tukevat pidemmän aikavälin talouskasvua mm. edistäen innovaatioita, hyödyntäen tietotekniikkaa ja ottaen huomioon ympäristö- ja ilmastonäkökohdat. Investointien aikaistamiskokonaisuuden ehdotukset jakautuvat vuoden 2009 toiseen lisätalousarvioesitykseen ja vuoden 2010 talousarvioesitykseen. Toimenpiteet toisivat kaikkiaan yli 10 000 henkilötyövuotta ja panisivat liikkeelle kaikkiaan yli 1,7 mrd. euron hankkeet, kun lasketaan mukaan kuntien ja yksityisen sektorin panostukset. Toimenpiteiden kustannus valtion budjettitaloudelle on noin 330 milj. euroa jakautuen usealle vuodelle. Kustannus on noin 80 milj. euroa vuonna 2010.

Työllisyys- ja koulutuspoliittisiin toimiin panostetaan ja ammatillisen koulutuksen koulutuspaikkojen määrä lisätään. Tavoitteena on ehkäistä erityisesti nuorten pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä.

Työnantajan kansaneläkemaksu poistuu vuoden 2010 alusta lukien, mikä alentaa yritysten ja kuntien työnantajakustannuksia. Maksun poistaminen lisää valtion menoja nettomääräisesti noin 0,8 mrd. eurolla vuonna 2010. Kuntien taloutta tuetaan myös määrääkaaisella yhteisöveron tuotto-osuuden muutoksella vajaa 400 milj. euroa vuosittain vuosina 2009–2011. Lisäksi kuntien valtionosuutta nostetaan ylimääräisellä 30 milj. eurolla vuonna 2010 ja homekoulujen, terveyskeskuksien, päiväkotien ja vanhainkotien korjausavustuksiin kohdennetaan lähes 60 milj. euron jälkirahoitteen valtuus. Kokonaisuutena finanssipolitiikka on ensi vuonna kokonaiskysyntää ja kasvua tukevaa.

Budjettitalouden määrärahat hallinnonaloittain, mrd. euroa

	2008 Tilinpäätös	2009 Budjetoitu ¹⁾	2010 Esitys
Eduskunta, Tasavallan presidentti ja Valtioneuvosto	0,5	0,2	0,2
Ulkoasiainministeriö	1,1	1,2	1,2
Oikeusministeriö	0,8	0,8	0,8
Sisäasiainministeriö	1,2	1,3	1,3
Puolustusministeriö	2,5	2,8	2,7
Valtiovarainministeriö	6,7	7,5	14,9
Opetusministeriö	7,2	7,7	6,2
Maa- ja metsätalousministeriö	2,7	2,9	2,8
Liikenne- ja viestintäministeriö	2,2	2,3	2,2
Työ- ja elinkeinoministeriö	2,3	3,2	4,2
Sosiaali- ja terveysministeriö	13,9	15,8	11,3
Ympäristöministeriö	0,3	0,4	0,3
Valtionvelan korot	2,3	1,9	2,1
Valtionvelan vähentäminen	1,4		
Budjettitalouden menot yhteensä	44,9	48,0	50,2
Budjettitalouden menot yhteensä, % BKT:sta	24,3	27,5	28,4

¹⁾ Ml. vuoden 2009 toinen lisätalousarvioesitys

Työllisyys- ja koulutuspolitiikkaan panostetaan

Talousarvioesitys sisältää toimenpidekokonaisuuden, joka tukee työllisyyttä, työllistymistä sekä työllistymistä tukevaa koulutusta nykyisessä poikkeuksellisen vaikeassa taloustilanteessa. Toimenpiteitä kohdistetaan mm. nuorten ammatilliseen koulutukseen ja vastavalmistuneiden työllistämiseen sekä aikuisväestön osaamisen kehittämiseen oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisella ammatillisella lisäkoulutuksella. Talonrakennusalan työttömiä ja lomautettuja muuntokoulutetaan korjausrakentamisen osajiksi. Toimenpidekokonaisuuden kustannus on 70 milj. euroa vuonna 2010 ja sen seurauksena koulutuspaikkojen lukumäärä kasvaa yli 3 000:lla vuonna 2010 ja työllisyys- ja koulutustoimenpiteiden piirissä olevien henkilöiden lukumäärä keskimäärin noin 4 700:llä.

Vuoden 2010 talousarvioesityksessä työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimenpiteiden määrärahat nousevat kaikkiaan 561 milj. euroon vuoden 2009 talousarvion 477 milj. eurosta. Lisäksi työllisyys- ja koulutustoimenpiteiden rahoitukseen on tar-

koitus kohdentaa talousarviossa ESR-ohjelmaan varattua rahoitusta. Työllisyystoimenpiteiden piirissä arvioidaan vuonna 2010 olevan keskimäärin noin 89 500 henkilöä. Aktivointiaste on noin 21 prosenttia työttömistä työnhakijoista ja työhallinnon toimenpiteiden piirissä olevista yhteensä.

Opetusministeriön hallinnonalalle kohdennetaan noin 26 milj. euroa, jolla koulutuspaikkojen lukumäärää kasvatetaan vuonna 2010 yhteensä noin 5 200:lla, kun huomioon otetaan vuoden 2010 talousarvioesityksen toimenpidekokonaisuuden lisäksi myös vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarviossa päätetyt koulutuspaikkalisäykset.

Työssä oleville tarkoitettua aikuiskoulutusjärjestelmää yksinkertaistetaan ja selkiytetään 1.7.2010 lukien siten, että työhistoriaan perustuvasta ansaintaperiaatista luovutaan. Kahdeksan vuoden työhistoria oikeuttaisi tuen saantiin yhteensä 18 kuukauden ajan kerran työelämän aikana. Uudistuksen kustannus valtiontaloudelle on vuositasona noin 6 milj. euroa.

Työttömyysturvaa ja työttömien koulutusetuuksia uudistetaan vuoden 2010 alusta lukien. Käyttöön otetaan mm. aktiivitoimenpiteiden ajalta maksettava korotettu tuki myös työttömyysturvan perusturvassa. Uudistukset lisäävät menoja runsaalla 104 milj. eurolla, josta valtion menojen osuus on vajaa 25 milj. euroa vuonna 2010. Vuorotteluvapaa vakinaistetaan.

Kansaneläkettä ja muita kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia, kuten työttömyysturvan peruspäivärahaa, työmarkkinatukea ja elatustukea, ei kuluttajahintojen laskun perusteella alenneta vuonna 2010, mikä lisää valtion menoja 33 milj. eurolla. Isyysvapaata pidennetään kahdella viikolla 1.1.2010 lukien. Osittaista hoitorahaa korotetaan 20 eurolla 90 euroon ja oikeus osittaiseen hoitorahaan laajennetaan koskemaan myös yrittäjiä.

► Eräät etuudet kuukaudessa¹⁾ vuonna 2010

TÄYSI KANSANELÄKE

1.1.2010 alkaen²⁾

€/kk

- yksinäinen	584,13
- naimisissa	518,12

LAPSILISÄT

1. lapsi	100,00
2. lapsi	110,50
3. lapsi	141,00
4. lapsi	161,50
5. jne lapsi	182,00
- yksinhuoltajakorotus/lapsi	46,60

SAIRAUSSVAKUUTUKSEN PÄIVÄRAHAT

- sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahan minimitaso	551,00
--	--------

LASTEN KOTIHOIDON TUKEA

- hoitoraha/ lapsi	314,28
- osittainen hoitoraha/lapsi	90,00

YKSITYISEN HOIDON TUKEA

- hoitoraha/lapsi	160,00
-------------------	--------

TYÖTTÖMÄN PERUSTURVA

- peruspäiväraha	551,05
- työmarkkinatuki	551,05

OPINTOTUKI, ENIMMÄISMÄÄRÄT

Opitoraha

Korkeakouluopiskelijat

- itsenäisesti asuvat, alle 18-vuotiaat	145,00
- itsenäisesti asuvat, 18 vuotta täyttäneet	298,00

Muissa oppilaitoksissa opiskelevat

- itsenäisesti asuvat alle 18-vuotiaat	100,00
- itsenäisesti asuvat, 18 vuotta täyttäneet	246,00

Asumislisä

- 80 % määritellystä ³⁾ asumismenosta	201,60
--	--------

Opintolainan valtiontakaus

- Korkeakouluopiskelijat	300,00
--------------------------	--------

1) Päiväkohtaisesti määräytyvät etuudet on arvioitu kuukausitasolle.

2) Arvio

3) Asumislisää ei myönnetä asumismenoista, jotka ylittävät 252 euroa.

► Eräiden julkisten palveluiden keskimääräiset kustannukset vuonna 2007

OPETUS- JA SIVISTYSTOIMI

euroa

- perusopetus	6 167	/oppilas
- lukiokoulutus	5 632	/opiskelija
- ammatillinen peruskoulutus	8 879	/opiskelija
- ammattikorkeakoulutus ¹⁾	7 131	/opiskelija
- yliopistokoulutuksen budjettirahoitus ¹⁾	7 268	/opiskelija
- yleiset kirjastot	2,6	/lainaus

SOSIAALIPALVELUT²⁾

- lasten päivähoito	47	/hoitopäivä
- vanhainkotihoito	101	/hoitopäivä

TERVEYDENHUOLTOPALVELUT

Perusterveydenhuolto		
- terveyskeskuskäynti	68	/käynti
- vuodeosastohoito	146	/hoitopäivä
- hammashoito	64	/käynti
Erikoissairaanhoito		
- somaattinen erikoissairaanhoito	738	/hoitopäivä

1) Käytetty full time equivalent-opiskelijäkäsitetä, jossa 30 opintopistettä tai enemmän/vuosi suorittaneet ja 1. vuoden opiskelijat saavat kertoimen 1, jatko-opiskelijat sekä alle 30 opintopistettä/vuosi suorittaneet saavat kertoimen 0,5 ja poissaolevat opiskelijat kertoimen 0.

2) Nettomenot.

Lähteet: Opetushallitus, Opetusministeriö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Tilastokeskus

Pienituloisimpien verotus kevenee

Hallituksen veropolitiikan liikkumavaraa rajoittaa heikko talustilanne, jonka myötä valtion verotulojen arvioidaan alenevan vuonna 2009 lähes 6 mrd. eurolla verrattuna vuoteen 2008 ja vuonna 2010 edelleen vajaalla puolella mrd. eurolla.

Kaikkein pienituloisimpien verotusta kevennetään korottamalla kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärä 2 200 euroon. Lisäksi veroperusteita lievennetään ansiotason nousua ja palkansaajamaksuihin odotettavia korotuksia¹ vastaavasti, jotta työn verotus ei kiristyisi vuonna 2010. Ansiotason nousu kompensoidaan noin 300 milj. eurolla lieventämällä tuloveroasteikkoa ja nostamalla työtulovähennyksen enimmäismäärää. Sairausvakuutuksen sairaanhoito- ja päivärahamaksuihin sekä työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuun oletettujen korotusten verotusta kiristävää vaikutusta kompensoidaan myös vajaalla 500 milj. eurolla. Edellä mainittujen ratkaisujen seurauksena eläkkeensaajien verotusta kevennetään 100 milj. eurolla hallitusohjelman mukaisesti, jotta eläketulon verotus ei kiristy suhteessa samansuuruisen palkkatulon verotukseen.

Vuoden 2010 tuloveroasteikko

Progressiivinen tuloveroasteikko

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
15 200 – 22 600	8	6,5
22 600 – 36 800	489	17,5
36 800 – 66 400	2 974	21,5
66 400 –	9 338	30,0

- ▶ **Kunnallisvero ja sosiaaliturvamaksut keskimäärin 26 % sisältäen palkansaajan työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun²**
- ▶ **Pääomatulon veroprosentti 28 % ja yhteisöveroprosentti 26 %**

¹ Palkansaajamaksuihin vuodelle 2010 odotettavissa olevat korotukset ovat:

- työeläkemaksu (alle 53v.) +0,2 %-yks. ja työeläkemaksu (yli 53v.) +0,3 %-yks.
- sairaanhoitomaksu +0,2 %-yks.
- päivärahamaksu (palkansaajat) +0,27 %-yks. ja päivärahamaksu (yrittäjät) +0,33 %-yks.
- työttömyysvakuutusmaksu +0,2 %-yks.

² Kunnallisveroprosentti vuodelta 2009. Sosiaalivakuutusmaksut vuoden 2010 talousarvioesityksen mukaisesti.

Edellä mainitut ansiotuloverotuksen muutokset vähentävät valtion verotuloja vuositasolla yhteensä noin 630 milj. eurolla ja muiden veronsaajien tuloja noin 430 milj. eurolla. Kunnille aiheutuvat verotulomenetykset kompensoidaan valtio-osuusjärjestelmän kautta.

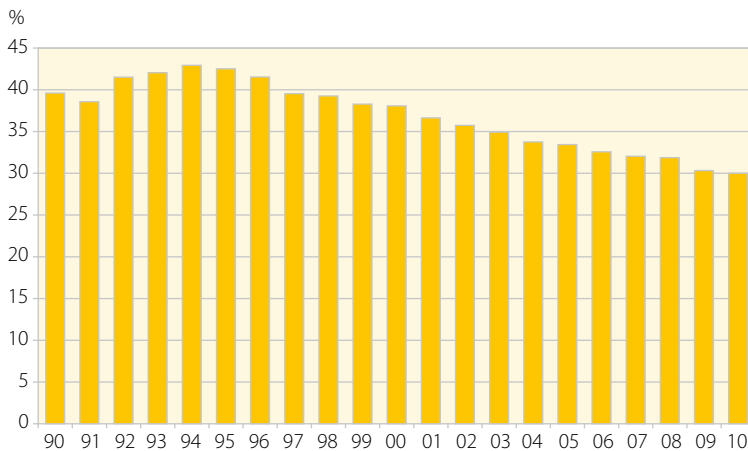
Työsuhdematkalippu säädetään verovapaaksi eduksi 200 euroon asti. 600–3 400 euron hintaisen lipun verotusarvo on aina 400 euroa.

Ruuan arvonlisävero alennetaan 12 prosenttiin lokakuun alusta 2009. Hallitus ehdottaa, että 1.7.2010 lähtien kaikkia arvonlisäveroprosentteja korotetaan yhdellä prosenttiyksiköllä. Samanaikaisesti ravintolaruuan arvonlisäverokanta alennetaan elintarvikkeiden tasalle 13 prosenttiin. Vuonna 2010 toteutettava verokantojen muutos nostaa vuositasolla valtion verotuloja noin 430 milj. eurolla, mutta vuonna 2010 arvonlisäverokertymä alenee 1.10.2009 tapahtuvan elintarvikkeiden arvonlisäveron alennuksen seurauksena.

Terveyshaittojen vähentämiseksi savukkeiden ja muiden tupakkatuotteiden veroa korotetaan noin 5 prosenttia ja irtotupakan veroa 15 prosenttia vuoden 2010 alusta. Korotukset lisäävät verotuloa noin 22 milj. eurolla. Vuoden 2010 loppupuolella otetaan käyttöön makeisvero ja virvoitusjuomaveroa korotetaan siten, että valtion verotulo kasvaa vuositasolla yhteensä 100 milj. eurolla.

Palkkatulon veroaste, %

Keskituloinen palkansaaja, ostovoimaltaan vakioitu tulotaso

Budjettialijäämä kasvattaa valtion velkaa

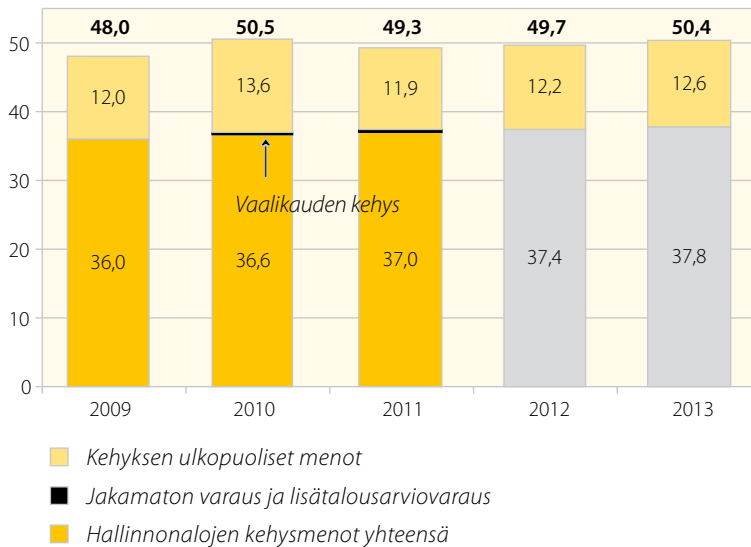
Talousarvioesityksen määrärahataso vaalikauden menokehyyksen mukainen

Vuoden 2010 talousarvioesityksen määrärahat ovat yhteensä 50,2 mrd. euroa, josta valtionvelan korkomenoja on 2,1 mrd. euroa. Hallinnonalojen määrärahat lisääntyvät reaalisesti 7½ prosenttia vuoden 2009 varsinaisesta talousarviosta kun talousarvion rakennemuutokset on otettu huomioon. Hallinnonalojen määrärahat kasvavat yhteensä lähes 4 mrd. euroa, mikä aiheutuu lähinnä elvytystoimista sekä suhdanne-
 luoonteisten menojen kasvusta.

Vastuullisen ja pitkäjänteisen menopolitiikan varmistamiseksi hallitusohjelmaan sisältyy valtion budjettitalouden menojen kehitystä ohjaava koko vaalikauden kattava menosääntö eli ns. vaalikauden kehys. Vaalikauden kehys asettaa enimmäis-

Budjettitalouden menot ja vaalikauden kehys¹⁾

Mrd. euroa

1) Kehyskauden 2010-2013 menot vuoden 2010 hintatasossa, vuoden 2009 menot kyseisen vuoden hintatasossa. Vuosien 2009 ja 2010 menot hallituksen budjettineuvottelujen 27.8.2009 mukaan, vuodet 2011-2013 kehyspäätöksen 26.3.2009 mukaan.

määrän noin 3/4 talousarviomenoista. Kehyksen ulkopuolella ovat suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot¹⁾, valtion velan korkomenot, arvonlisäveromenot, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä suorituksen välittäjänä.

Hallituksen ensimmäisessä kehyspääatöksessä vaalikauden kehys asetettiin siten, että se toteuttaa hallitusohjelmassa sovitun 1,3 mrd. euron menolisäyksen vuoden 2011 tasolla. Vuoden 2010 kehystaso on hinta- ja kustannustasossa sekä talousarvion rakenteessa tapahtuneiden muutosten jälkeen 36,96 mrd. euroa.

Kehyksen liikkumatila on ollut erityisen tiukka vuoden 2010 budjetin valmistelussa, ja näin ollen hallitus valmisteli kaikille hallinnonaloille kohdistuvat noin 230 milj. euron uudelleenkohdennukset, joissa mm. virastojen toimintamenoja alennettiin yhteensä 56 milj. eurolla. Uudelleenkohdennuksen myötä määrärahoja on lisätty erityisesti työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden hoitoon. Odottamattomia määrärahatarpeita varten vuodelle 2010 jää vuosittainen 300 milj. euron lisätalousarviovaraus.

Verotulot vähenevät edelleen

Vuonna 2009 taantuma alensi voimakkaasti etenkin suhdanneherkkien yhteisö- ja pääomatuloverojen tuottoa ja valtion varsinaiset tulot laskevat vajaat 15 prosenttia vuodesta 2008. Vuonna 2010 valtion yhteisöverokertymän arvioidaan kasvavan, mutta ansiotulo- ja arvonlisäveron tuotto alenee edelleen lähinnä työttömyyden kasvun ja veroratkaisujen johdosta.

Arvonlisäveron tuottoa alentaa vuonna 2010 lokakuun alusta 2009 toteutettavan ruuan arvonlisäveron alentamisen lisäksi verotilijärjestelmän käyttöönottoon liittyvät ajoitustekijät. Arvonlisäverokantojen nostaminen heinäkuun alusta 2010 puolestaan lisää kertymää noin 130 milj. eurolla vuonna 2010.

Veroperustemuutokset alentavat veronsaajien verotuloja vuositasolla nettomääräisesti noin 1,0 mrd. eurolla. Suurin alentava tekijä, 1 060 milj. euroa, on työn verotuksen kiristymisen kompensointi ja pienituloisimpien perusvähennyksen nosto.

Valtion tulot ilman nettolainanottoa ovat vuonna 2010 arviolta 37,2 mrd. euroa, mikä on 1,6 prosenttia vähemmän kuin vuoden 2009 tuloarvio mukaanlukien toinen lisätalousarvioesitys.

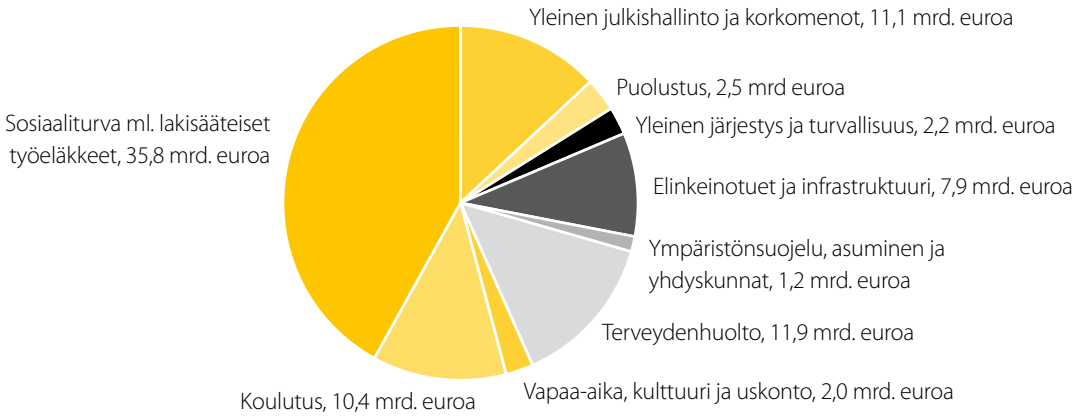
¹ Esim. työttömyysturvamenot, asumistuki, kansaneläkelaista johtuvat siirrot Kansaneläkelaitokselle sekä valtion osuus toimeentulotukimenoista. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehyksen piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta.

Muita kuin verotuloja budjettitalouteen kertyy mm. EU:n talousarviosta, osakkeiden myyntituloista, osinko- ja korkotuloista, veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista sekä valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen siirroista ja liikelaitosten voitontuloutuksista. Osinkotuloja arvioidaan kertyvän 500 milj. euroa. Osakemyyntien nettotuloiksi arvioidaan vakiintuneesti 400 milj. euroa vuonna 2010. Veikkauksen voittovaroja arvioidaan kertyvän noin 463 milj. euroa, mikä on noin 32 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2009. Budjettitalouden ulkopuolisista rahastoista talousarvioon siirretään noin 1,7 mrd. euroa, josta pääosa Valtion eläkerahastosta. Valtion liikelaitosten voittovaroja tuloutetaan noin 128 milj. euroa.

Budjettitalouden tuloarviot ja määrärahat, mrd. euroa				
	2007 Tilinpäätös	2008 Tilinpäätös	2009 Budjetoitu (sis. LTAE II)	2010 Esitys
TULOT				
Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verot	15,1	15,1	10,4	10,3
Muut verot	21,6	22,1	21,0	20,7
Muut tulot — joista omaisuuden myyntituloja	6,5 (0,9)	7,1 (0,06)	6,3 (0,4)	6,2 (0,4)
Yhteensä	43,2	44,3	37,8	37,2
Nettolainanotto ja velanhallinta	-	-	10,3	13,0
TULOT YHTEENSÄ	43,2	44,3	48,0	50,2
MENOT				
Kulutus- ja sijoitusmenot	13,6	13,3	15,5	15,2
Siirtomenot — joista kunnille	24,4 (8,5)	27,8 (9,5)	30,6 (10,3)	32,9 (11,0)
Valtionvelan korot ja muut menot	2,3	2,4	2,0	2,1
Yhteensä	40,3	43,5	48,0	50,2
Valtionvelan vähentäminen	2,9	1,4	-	-
MENOT YHTEENSÄ	43,3	44,9	48,0	50,2

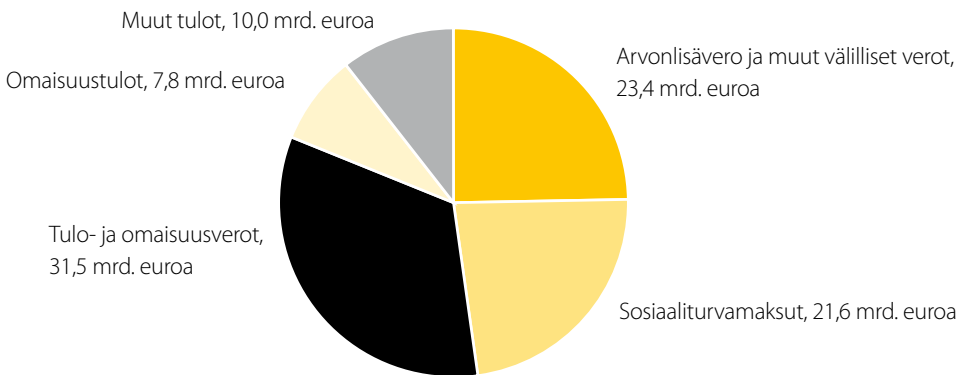
Mihin veroeurot käytetään?

Julkisyhteisöjen menot vuonna 2007, 85 mrd. euroa (47,3 % BKT:sta)

Mistä veroeurot tulevat?

Julkisyhteisöjen tulot vuonna 2007, 94 mrd. euroa (52,5 % BKT:sta)

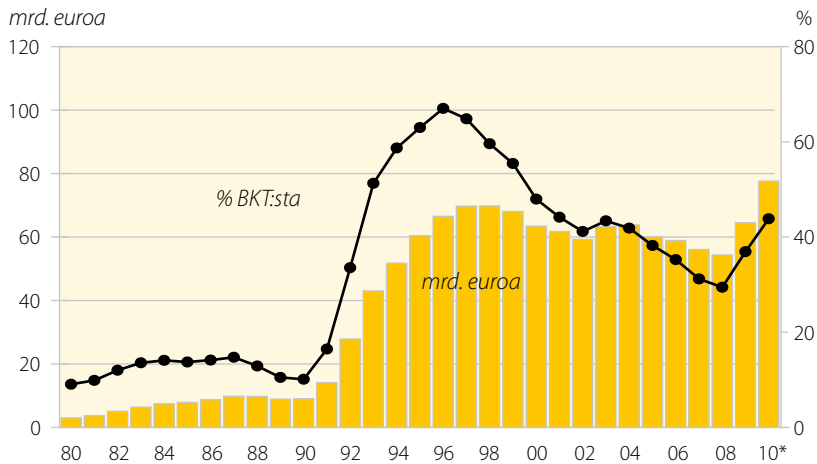
Valtionvelka kasvaa 78 miljardiin euroon

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2010 on noin 13 mrd. euroa alijäämäinen. Alijäämä johtuu alhaisesta kokonaistuotannon tasosta, lisääntyneistä työttömyysturvamenoista, vuonna 2009 tehdyistä elvyttävistä veronkevennyksistä ja sekä elvyttävistä menonlisäyksistä. Vuonna 2009 alijäämän arvioidaan olevan noin 10 mrd. euroa.

Valtiontalous käsittää budjettitalouden lisäksi yksitoista valtion talousarvion ulkopuolista rahastoa, joista suurimpia ovat Valtion eläkerahasto ja Valtion asuntorahasto. Vuonna 2010 rahastotalouden arvioidaan olevan 1,2 mrd. euroa ylijäämäinen.

Vuoden 2010 lopussa valtionvelan määräksi arvioidaan noin 78 mrd. euroa, jolloin velan suhde bruttokansantuotteeseen nousee noin 44 prosenttiin. 1990-luvulla tuo suhde oli pahimmillaan noin 67 prosenttia vuonna 1996, ja alimmillaan se on ollut tuon jälkeen noin 29 prosenttia vuonna 2008. Valtionvelan korkomenoiksi arvioidaan 2,1 mrd. euroa, mikä on vain hieman enemmän kuin vuoden 2009 korkomenoarvio. Lyhyiden korkojen painuminen historiallisen matalalle tasolle laskee ensi vaiheessa korkomenoja lähes saman verran kuin valtion velan kasvu ehtii niitä lisäämään.

Valtionvelka

Valtiontalouden EU-tulot ja -menot vuosina 2008-2010

Maksut EU-budjettiin ja Euroopan kehitysrahastoon

Valtiontalouden tasolla Suomen arvioidaan maksavan vuonna 2010 EU:n budjettiin ja Euroopan kehitysrahastoon 1 850 milj. euroa. Suomen maksut kasvavat 25 milj. euroa vuoden 2009 varsinaisen talousarvion mukaisiin maksuihin verrattuna. Suomen osuus 3,9 mrd. euron suuruisesta maksuhelpotuksesta Yhdistyneelle kuningaskunnalle on 100 milj. euroa.

Tulot EU-budjetista

Valtiontalouden tasolla Suomen arvioidaan saavan vuonna 2010 EU:n budjetista 1 208 milj. euroa, mikä on 36 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2009 varsinaisessa talousarviossa on arvioitu saatavan. Rakennepoliittisen tuen arvioidaan vuonna 2010 kasvavan 70 milj. euroa vuoteen 2009 verrattuna ja maataloustuen vähenevän 38 milj. euroa.

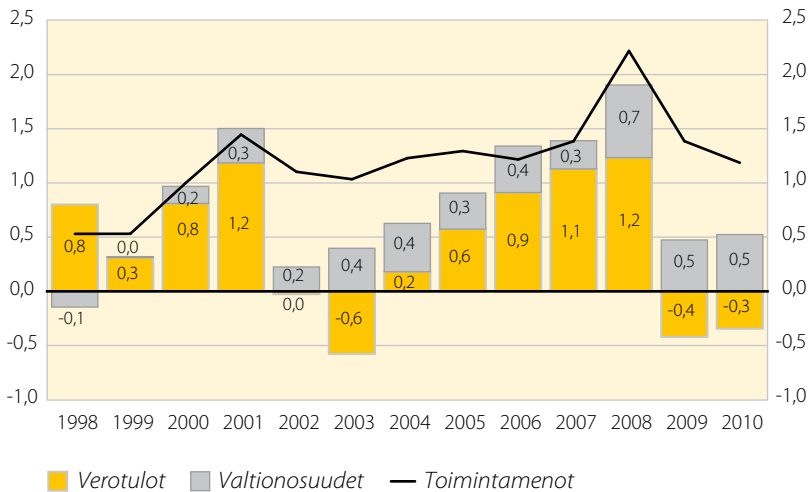
Yhteenveto valtion ja EU:n välisistä maksuvirroista vuosina 2008-2010 (milj. euroa)			
	2008 Tilinpäätös	2009 Talousarvio	2010 Esite
VALTIONTALOUDEN MENOT			
Budjettitalous	1 561	1 825	1 800
ALV-maksu	246	251	247
BKTL-maksu	1 144	1 360	1 453
Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	170	160	100
YHTEENSÄ	1 561	1 771	1 800
Euroopan kehitysrahasto	54	54	50
Rahastotalous	-	-	-
YHTEENSÄ	1 615	1 825	1 850
VALTIONTALOUDEN TULOT			
Budjettitalous	1 110	1 159	1 180
Maataloustuki	845	895	857
Rakennepoliittinen tuki	190	182	252
Tullien yms. kantopalkkio	51	57	46
Muut tulot	25	25	25
Rahastotalous	12	13	28
Interventiorahasto	3	4	3
Maatilatalouden kehittämisrahasto	9	9	25
YHTEENSÄ	1 122	1 172	1 208
EU:n puolesta kannetut tullit, maatalous- ja sokerimaksut	159	167	137

Kuntatalous kiristyy

Kunnat järjestävät asukkailleen peruspalvelut, joista tärkeimmät liittyvät koulutukseen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon. Palvelut rahoitetaan pääasiassa kuntien verotuloilla, joita kertyy kunnallis- ja kiinteistöveroista sekä osasta yhteisöveron tuottoa. Yhteensä kuntien verotulojen arvioidaan olevan noin 16,8 mrd. euroa vuonna 2010. Valtio rahoittaa kuntien peruspalveluja valtionapujen kautta yhteensä 9,6 mrd. eurolla vuonna 2010. Veroperustemuutoksista johtuvat verotulomenetykset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti valtionosuuksia korottamalla. Kuntien valtionavut määräytyvät pääosin laskennallisin perustein ja ovat kunnan tuloina yleiskatteisia, eli kunta voi harkintansa mukaan päättää niiden käytöstä. Kuntien valtionosuusjärjestelmää uudistetaan vuonna 2010, kun nykyiset sektorikohtaiset valtionosuudet yhdistetään yhdeksi peruspalvelujen järjestämiseen tarkoitetuksi valtionosuudeksi. Uudistuksen myötä esi- ja perusopetuksen oppilaskohtainen valtionosuus muuttuu ikäluokan asukasmäärään perustuvaksi ja valtionosuusprosentti yhtenäistetään

Kuntien ja kuntayhtymien verotulot, valtionosuudet ja toimintamenot

Muutos edellisvuoteen verrattuna, mrd. euroa

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden rahoituksen tasapainoa tarkastellaan peruspalveluohjelmassa ja siihen liittyvässä vuosittaisessa peruspalvelubudjetissa, joka on osa valtion kehys- ja talousarviomenettelyä. Budjettiin sisältyvien toimenpiteiden arvioidaan kokonaisuudessaan parantavan kuntien rahoitusasemaa vuoteen 2009 verrattuna nettomääräisesti 209 milj. euroa ja valtionosuuksien täysimääräiset indeksikorotukset mukaan lukien 462 milj. euroa. Valtio tukee kuntataloutta mm. nostamalla kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta väliaikaisesti kymmenellä prosenttiyksiköllä vuosiksi 2009–2011, mikä siirtää tuloja valtiolta kunnille vajaalla 400 milj. eurolla vuonna 2010. Työnantajan kansaneläkemaksun poistaminen 1.1.2010 lukien puolestaan keventää kuntien menorasitetta nettomääräisesti n. 248 milj. eurolla vuonna 2010. Valtionosuutta kuntien peruspalvelujen järjestämiseen korotetaan 30 milj. eurolla vuodelle 2010. Kuntien harkinnanvarainen valtionosuus nousee 5 milj. eurolla 20 milj. euroon vuodelle 2010. Homekoulujen, terveyskeskusten, vanhainkotien ja päiväkotien korjausavustuksia lisätään yhteensä 58,5 milj. euron jälkirahoitteisella valtuudella.

Kuntatalouden ja erityisesti yhteisöverosta riippuvaisten kuntien tila kiristyi vuonna 2009 yhteisöverotulojen romahdettua nopeasti. Vuonna 2010 kuntien verotulojen arvioidaan sekä veroratkaisujen että työttömyyden kasvun vuoksi vähenevän vielä hieman vuoden 2009 tasolta, vaikka kuntien osuutta yhteisöverosta on tilapäisesti korotettu ja kiinteistöveron ala- ja ylärajoja nostettu. Verotulojen nopea putoaminen merkitsee kuntien vuosikatteiden heikkenemistä, sillä kuntataloutta rasittaa nykyisten sopimuskorotusten aiheuttama ansiotason nousu ja työttömyysidonnaisten menojen kasvu. Työnantajan kansaneläkemaksun poistaminen lieventää kuntien menopaineita, mutta kunnat joutuvat taloutensa tasapainottamiseksi hillitsemään menojensa kasvua. Taantuma heikentää myös kuntien edellytyksiä varautua ikärakenteen muutoksen aiheuttamaan palvelutarpeen kasvuun. Kuntataloutta uhkaa pysyvämpi alijäämäisyys ja velkakierteen jatkuminen, mikäli toimintoja ei kyetä tehostamaan ja menojen kasvua saada selvästi hidastamaan.

Poimintoja vuoden 2010 talousarvioesityksestä

Tulot

- Kunnallisverotuksen perusvähennystä korotetaan 1 480 eurosta 2 200 euroon. Korotus vähentää veronsaajien verotuottoja noin 195 milj. eurolla. Kuntien verotuottomenetykset, 170 milj. euroa, kompensoidaan täysimääräisesti.
- Ansiotason nousun verotusta kiristävää vaikutusta kompensoidaan noin 300 milj. eurolla. Palkansaajamaksuihin odotettavissa olevien korotusten verotusta kiristävää vaikutusta kompensoidaan vajaalla 500 milj. eurolla.
- Valtio- ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksiä korotetaan. Korotuksesta aiheutuva verotuottomenetykset on 100 milj. euroa.
- Työsuhdematkalippu säädetään verovapaaksi eduksi 200 euroon asti. 600–3 400 euron hintaisen lipun verotusarvo on aina 400 euroa.
- Savukkeiden ja muiden tupakkatuotteiden veroa korotetaan 5 prosenttia ja irtotupakan veroa 15 prosenttia vuoden 2010 alusta. Korotukset lisäävät verotuottoja 22 milj. eurolla.
- Arvonlisäverokannat uudistetaan kokonaisuudessaan 1.7.2010 lukien siten, että yleinen arvonlisäverokanta nostetaan 22 prosentista 23 prosenttiin, elintarvikkeiden 12 prosentista 13 prosenttiin ja kirjojen, lääkkeiden ym. 8 prosentista 9 prosenttiin. Samanaikaisesti ravintolaruuan arvonlisäverokanta alennetaan 22 prosentista 13 prosenttiin. Muutos nostaa vuositasolla valtion verotuloja noin 430 milj. eurolla.
- Pitkäaikaissäästämistä tuetaan laajentamalla vapaaehtoisiin yksilöllisiin eläkevakuutuksiin kohdistuva verotuki koskemaan myös muuta pitkäaikaissäästämistä. Uudistus vähentää verotuloja arviolta 14 milj. eurolla, josta valtion osuus olisi vajaat 12 milj. euroa.
- Yksityisten elinkeinonharjoittajien ja maataloudenharjoittajien ansio- ja pääomatulojakoa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että jaettava yritystulo voitaisiin verovelvollisen vaatimuksesta verottaa kokonaan ansiotulona. Muutos vähentäisi valtion verotuottoa 25 milj. eurolla ja lisäisi kunnallisveron tuottoa 10 milj. eurolla.
- Maatalouden rakennekehitystä edistetään väliaikaisella vuosia 2009 ja 2010 koskevalla peltojen myyntivoittoverovapaudella. Muutos alentaa pääomatulo-veron tuottoa noin 10 milj. eurolla.

- Tonnistoverolakia muutetaan siten, että varustamoyhtiöillä tulee olemaan vuosina 2009 - 2011 mahdollisuus hakeutua 10 vuoden pituiseksi kaudeksi tonnistoverotuksen piiriin. Tämä pienentää varustamoyhtiöiden maksamia yhteisöveroja. Yhteisöveron vähentymistä korvaa tonnistoverotuksen perusteella maksettava suhteellisen pieni vero.
- Yritysten maksuvaikeuksien helpottamiseksi verotuksen viivästyskorko alennetaan 7 prosenttiin vuodeksi 2010. Näin tilapäisissä maksuvaikeuksissa olevat yritykset voivat hakea maksujärjestelyllä lisäaikaa verojensa maksamiseen nykyistä kohtuullisemmalla korolla. Vuonna 2009 verotuksen viivästyskorko on 11,5 prosenttia ja sen odotetaan laskevan 8 prosenttiin ilman ehdotettua muutosta.

Menot

- Vuoden 2010 budjetissa uudelleenkohdennetaan noin 230 miljoonaa euroa mm. työllisyyden ylläpitoon, työttömyyden hoitoon ja kuntien taloustilanteen helpottamiseen. Tämän yhteydessä mm.virastojen toimintamenoja alennetaan 56 milj. eurolla, puolustusvoimien hankintoja vähennetään ja kansaneläkerahaston maksuvalmiusvaatimusta alennetaan 5 prosentista 3,5 prosenttiin, mikä vähentää valtion menoja 38 milj. euroa.
- Kehitysyhteistyömäärärahoja lisätään 60 milj. euroa vähemmän kuin kehyspäättöksessä oli suunniteltu, mutta määrärahat nousevat edelleen euromääräisesti verrattuna vuoden 2009 talousarvioon. Kehitysyhteistyömäärärahat suhteessa bruttokansantuloon ovat vuonna 2010 0,55 %, mikä ylittää tavoitetason 0,51 %.
- Syyttäjien rahoitukseen osoitetaan noin 1 milj. euroa mm. Win Capita -jutun vuoksi. Vankeinhoidon rahoituksen turvaamiseksi vuoden 2010 määrärahaa lisätään 4 milj. eurolla.
- Valmistuvien poliisien työllistämiseen kohdistetaan 3 milj. euron lisärahoitus. Poliisin lisävoimavaroja ohjataan erityisesti turvapaikkatutkinnan tehostamiseen.
- Rajavartiolaitykselle myönnetään 10 milj. euroa öljyntorjuntakykyisen ulkovertiolaivan hankintaan vuoden 2009 toisessa lisätalousarvioesityksessä myönnetyn yhteensä 57 milj. euron tilausvaltuuden perusteella. Dornier-lentokoneiden valvontajärjestelmien päivittämiseen osoitetaan 3 milj. euroa ja merivalvontalaitteisiin 1,1 milj. euroa.
- Turvapaikanhakijoiden määrän kasvusta johtuen hakijoiden vastaanottoon sekä pakolaisista ja turvapaikanhakijoista kunnille maksettaviin korvauksiin osoitetaan yhteensä 76 milj. euron lisäys. Maahanmuuttajien työllistämiseen ja kotouttamiseen kohdistuviin aiesopimuksiin pääkaupunkiseudun kuntien

kanssa varataan 2 milj. euroa. Maahanmuuttajille suunnattuun kieltenopetukseen, maahanmuuttajataustaisten opettajien ns. Specima-koulutukseen, kotoutuskoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen kohdennetaan yhteensä 3 milj. euroa.

- Rauma-luokan ohjusveneiden laivateknisen peruskorjauksen laajentamiseen osoitetaan 5 milj. euroa ja puolustusvoimien joukkojen omasuojajärjestelmän prototyypivaiheen kehittämiseen 2,5 milj. euroa. Lisäksi puolustusvoimien kuljettajakoulutukseen kohdennetaan 3 milj. euroa.
- Aluehallintouudistuksen myötä valtion aluehallinto kootaan vuoden 2010 alusta kahteen monialaiseen virastoon. Aluehallintoviraston toimintamenoihin osoitetaan noin 48 milj. euroa ja se koostuu lähinnä siirroista valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten menot ovat noin 205 milj. euroa ja ne on rahoitettu siirroin valtiovarainministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonaloilta.
- Valtionosuutta kuntien peruspalvelujen järjestämiseen korotetaan 30 milj. eurolla vuodelle 2010. Kuntien harkinnanvarainen valtionosuus on vuonna 2010 20 milj. euroa, mikä on 5 milj. euroa vuotta 2009 enemmän.
- Kuntien palvelutuotantoa kehittäviä IT-investointeja lisätään 5 milj. eurolla.
- Vuoden 2010 alusta tulee voimaan autoveron vientipalautus, jossa ajoneuvon arvossa jäljellä oleva autovero voidaan palauttaa, kun käytetty ajoneuvo vietään maasta pysyvästi ulkomaille käytettäväksi. Vientipalautuksiin osoitetaan 10 milj. euroa vuodelle 2010.
- Hallitusohjelman perusteella ikäluokkien pienenemisestä aiheutuva säästö kohdennetaan perusopetuksen laadun parantamiseen (POP-ohjelma), minkä vuoksi avustusten taso nousee 22 milj. eurolla.
- Homekoulujen, terveyskeskusten, vanhainkotien ja päiväkotien korjausavustuksia lisätään yhteensä 58,5 milj. euron jälkirahoitteisella valtuudella.
- Vuoden 2010 alusta lukien yliopistot eivät enää ole valtion tilivirastoja. Yliopistojen valtionrahoitus kasvaa 53 milj. eurolla. Lisäksi kompensoidaan arvonlisäveroja 116 milj. euroa. Säätiöyliopistojen, Aalto-yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston, pääomaan osoitetaan yhteensä 150 milj. euroa.
- Ammatilliseen peruskoulutukseen osoitetaan 5,5 milj. euroa, mikä merkitsee noin 1 250 uutta opiskelijapaikkaa 2010. Ammatilliseen lisäkoulutukseen koh-

dennetaan 4,6 milj. euroa ja noin 550 opiskelijatyövuotta. Oppisopimuskoulutukseen lisätään 3,8 milj. euroa, joka tarkoittaa ammatillisen lisäkoulutuksen kiintiön lisäämistä noin 1 250:lla. Lisäksi vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarviossa päätettyjen opiskelijapaikkalisäysten kattamiseen opetusministeriön hallinnonalalle kohdennetaan vuodelle 2010 noin 11 milj. euroa.

- Panostus etsivään nuorisotyöhön lähes kaksinkertaistetaan 4,65 milj. euroon.
- Ilmatieteen laitoksen ja Helsingin Yliopiston yhteishankkeena käynnistetään kasvihuonekaasujen päästövähennysten todentamishanke (ICOS), jossa kummallekin osoitetaan 1 milj. euroa määrärahoja vuodelle 2010. Lisäksi biotieteiden tutkimusinfrastruktuurikonaisuuden rahoitukseen kohdennetaan 1 milj. euroa.
- Ns. Kemera-tukeen, eli metsien kestävää hoitoa ja käyttöä edistäviin toimenpiteisiin, osoitetaan 3,3 milj. euron lisäys vuoden 2009 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.
- Perusväylänpidon menoihin osoitetaan määräraha- ja tulorahoitusta noin 964 milj. euroa. Väylästäön kehittämisinvestointeihin suunnataan yhteensä noin 495 milj. euroa, joka käytetään pääosin aiempina vuosina käynnistettyjen 26 liikennehankkeen rakennustöiden jatkamiseen. Vuonna 2010 alkavia uusia hankkeita ovat elinkaarihankkeet E18 Koskenkylä–Kotka (valuus 650 milj. euroa) ja Kokkola–Ylivieska 2. raiteen toteuttaminen (valuus 660 milj. euroa). Seinäjoki-Oulu -ratahankkeen jatkuminen varmistetaan kohdentamalla sen rakentamiseen 40 milj. euroa. Hankitaan kaksi uutta maantielauttaa (valuus 15 milj. euroa). Lisäksi liikennevirasto valtuutetaan sopimaan valtion osallistumisesta 200 milj. eurolla Länsimetron rakentamiseen vuosina 2011–2015.
- Kotimaisen lentoliikenteen turvaamiseksi lentoasema- ja lennonvarmistusmaksuja alennetaan 1.9.2009 alkaen vuoden 2011 loppuun.
- Kansallisen laajakaistahankkeen rahoitukseen osoitetaan liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalta 12,5 milj. euroa. Hankkeella tuetaan haja-asutusalueille rakennettavia tietoliikenneyhteyksiä.
- Ilmailulaitos ja Varustamoliikelaitos muutetaan valtion osakeyhtiöiksi 1.1.2010. Merenkulkulaitoksen sisäisestä tuotannosta muodostetaan valtion osakeyhtiö 1.1.2010. Viestintävirastoon perustetaan kansallinen tietoliikenneturvallisuusviranomainen (National Communication Security Authority).
- Yritysten kansainvälistymishankkeiden tukemiseen lisätään noin 6 milj. euroa. Lisäpanostusta suunnataan erityisesti ympäristöteknologiaan ja puutuote- ja puurakentamisen aloille.

- Tekesin myöntämisvaltuuksiin osoitetaan 55 milj. euroa edellisvuotista enemmän.
- Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tuen myöntämisvaltuuksiin osoitetaan 37 milj. euroa.
- Finnvera Oyj:n rahoituksesta merkittävä osa suunnataan yrityksiin, joiden kannattavuus tai maksuvalmius on tilapäisesti heikentynyt taloudellisen taantumän takia. Tätä tarkoitusta varten on varauduttu myöntämään suhdannelainoja ja -takauksia 900 milj. eurolla vuosina 2009–2011. Finnvera Oyj:n kortukilainavaltuuksiksi ehdotetaan 263 milj. euroa vuodelle 2010, josta arvioidaan aiheutuvan menoja 51 milj. euroa. Luottotappiokorvauksia yhtiölle arvioidaan maksettavan 42,5 milj. euroa.
- Suomen Vientiluotto Oy rahoittaa vientikaupan edellyttämää pitkäaikaista luotonantoa. Ns. jälleenrahoitusmallin ja sen edellyttämien vientitakuiden määrän korottamisen avulla pyritään varmistamaan viennin rahoittaminen kilpailukyysisin ehdoin. Lainojen maksatuksia varten on varattu 1,5 mrd. euroa.
- Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimenpiteisiin kohdennetaan 83 milj. euron lisäys vuoteen 2009 verrattuna. Rahoitusta kohdennetaan erityisesti nuorten työllistämiseen mm. lisäämällä tutkintotavoitteista työvoimakoulutusta ja nuorten työllistämistä työpajoilla sekä käynnistämällä oppisopimus- ja TOPPIS-paikkojen etsintäpalvelun. Lisäksi työllisyyspolitiikan toimenpiteiden rahoitukseen on tarkoitus kohdentaa talousarviossa ESR-ohjelmaan varattua rahoitusta. Nuorten neuvontapalvelujen lisäämiseen TE-toimistoissa osoitetaan 2,5 milj. euroa.
- Energiatukeen ehdotetaan 64,1 milj. euron myöntövaltuus, josta 20 milj. euroa on jälkirahoitteista.
- Isyyssvapaata pidennetään kahdella viikolla 1.1.2010 lukien. Osittaista hoitorahaa korotetaan 20 eurolla 90 euroon ja oikeus osittaiseen hoitorahaan laajennetaan koskemaan myös yrittäjiä. Tämä lisää menoja arviolta 3,1 milj. eurolla, josta valtionosuus on 1,55 milj. euroa.
- Työnantajan kansaneläkemaksu poistetaan kokonaan 1.1.2010. Poiston nettovaikeus valtion talouteen on kokonaisuudessaan vuositasolla noin 0,8 mrd. euroa.
- Kansaneläkettä ja muita kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksia ei kuluttajahintojen laskun perusteella alenneta vuonna 2010, mikä lisää valtion menoja noin 33 milj. eurolla.

- Kuntouttavaa työtoimintaa laajennetaan siten, että aktivointisuunnitelman laadintaan ja työtoimintaan osallistuvan velvoittavuuden ikäraja poistetaan vuoden 2010 alusta. Tämä lisää valtion menoja 3,1 milj. eurolla.
- Työssä oleville tarkoitettua aikuiskoulutusjärjestelmää yksinkertaistetaan ja selkiytetään 1.7.2010 lukien siten, että työhistoriaan perustuvasta ansaintaperiaatista luovutaan. Kahdeksan vuoden työhistoria oikeuttaisi tuen saantiin yhteensä 18 kuukauden ajan kerran työelämän aikana. Uudistuksen kustannus valtioneuloudelle on vuonna 2010 3,2 milj. euroa ja vuositasolla noin 6 milj. euroa.
- Työttömyysturvaa ja työttömien koulutusetuuksia uudistetaan 1.1.2010 lukien, mikä lisää valtion menoja noin 25 milj. eurolla vuonna 2010.
- Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden noin 21 milj. euron korotuksella toimeenpannaan hallitusohjelmassa määriteltyjä tavoitteita. Korotus kohdistetaan mm. 1.9.2009 voimaan tulevan vammaispalvelulain uudistuksen toteuttamiseen, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen parantamiseen sekä perusterveydenhuollon ja ikäihmisten palvelujen kehittämiseen.
- Maatalousyrittäjien vuosilomapäiviä lisätään yhdellä päivällä, mikä lisää valtion menoja 4 milj. eurolla. Turkistuottajien lomituspalvelut käynnistyvät vuonna 2010 siten, että turkistuottajilla on mahdollisuus 14 päivän vuosilomaan ja maksulliseen lisävapaaseen. Tähän osoitetaan 2,6 milj. euroa. Poronhoitajien vuoden 2010 alussa käynnistyvään sijaisapukokeiluun osoitetaan 0,3 milj. euroa.
- Veteraanien kuntoutukseen kohdennetaan Raha-automattiyhdistyksen rahoitusta 1,8 milj. euroa ja ylimääräistä rintamalisää saavien korotettuun tai ylimpään hoitotukeen lisätään 50 euron kuukausittainen veteraanilisä 1.9.2010 alkaen.
- Kansalliseen rokotusohjelmaan lisätään pneumokokkirokote, jonka kustannus on 6 milj. euroa vuonna 2010.
- Ympäristöministeriölle osoitetaan yhteensä 2,9 milj. euroa määrärahalisäystä, josta 0,9 milj. euroa on tarkoitettu käytettäväksi valtakunnalliset home- ja kosteustalkoot -toimintaohjelmaan, 1,5 milj. euroa rakennusten energiatehokkuutta koskeviin selvityksiin ja 0,5 milj. euroa ilmastopoliittisiin selvityksiin.
- Kansallispuistojen ja muiden vetovoimaisten luontomatkailukohteiden palvelutarvituksen parantamiseen osoitetaan 1 milj. euron lisämääräraha vuodelle 2010.

- Talonrakentamisen elvyttämiseksi ja asuntotarjonnan lisäämiseksi pidetään poikkeustoimin laajennettu valtion tukema tuotanto korkealla tasolla myös vuonna 2010. Valtion tukemaan asuntotuotantoon osoitetaan korkotukivaltuuksia 1 670 milj. euroa eli noin 3,5-kertaisesti vuonna 2008 toteutuneeseen verrattuna. Vuonna 2010 on myös käytössä erityistukitoimina korotettu ja koko maahan laajennettu käynnistysavustus sekä ns. korkotuettu välimalli. Valtion tukema tuotanto suuntautuu pääosin kasvukeskuksiin.
- Erityisryhmien asuntojen rakentamista tuetaan 85 milj. euron investointiavustuksilla.
- Asunto-osakeyhtiöiden ja vuokratyöyhtiöiden suhdanneluonteisia korjausavustuksia jatketaan entisin ehdoin 1.1–31.3.2010. Valtuutta varataan 50 milj. euroa ja maksatusmäärärahaa 20 milj. euroa. Avustusten myöntämistä jatketaan 1.4–31.12.2010 kohdentamalla ne hankkeisiin, joilla parannetaan rakennusten energiatehokkuutta tai siirrytään käyttämään uusiutuvia energialähteitä. Tähän varataan valtuutta 37 milj. euroa ja määrärahaa 11 milj. euroa.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Snellmaninkatu 1 A
PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin (09) 160 01
Telefaksi (09) 160 33123
www.vm.fi

Budjettikatsaus 2010

ISBN 978-951-804-988-6 (nid.)
ISBN 978-951-804-989-3 (PDF)

Syyskuu 2009